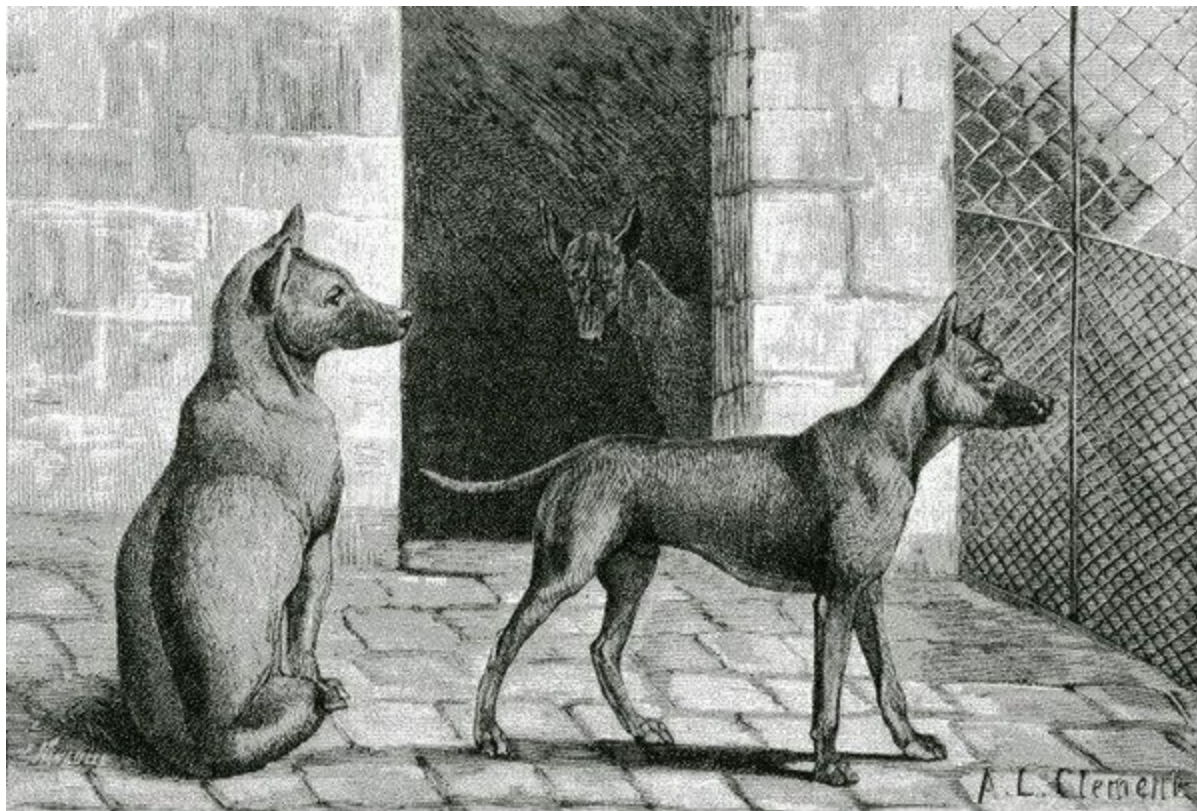

NHỮNG CHÚ CHÓ TỪ ĐẢO PHÚ QUỐC ở Vườn Thực Vật Paris

Tác giả E. Oustalet

Đảo Phú Quốc, còn được mệnh danh là Đảo Ngôi Vua, nằm trong Vịnh Thái Lan, hầu như đối mặt với Hà Tiên - một tỉnh bờ biển phía tây của Đông Dương, gần ranh giới giữa Cam-pu-chia và Nam phần Việt Nam. Đảo trải dài từ nam đến bắc trên chiều dài khoảng 50 km, địa hình gồ ghề mà điểm cao nhất là núi Bay-doc ở mức 603m. Từ vài năm qua, một Sở Pháp được thiết lập ở đảo đây, thế nhưng chúng ta vẫn chỉ mới nắm được những hiểu biết sơ sài về thực vật của vùng đất lân cận lục địa này và về các loài vật, có thể khá đông mà đảo chất chứa. Tuy nhiên hôm nay chúng ta biết rằng, đảo Phú Quốc nuôi dưỡng một giống chó hoang dã hoặc đúng hơn là những chú chó màu hung mạnh mẽ phi thường. F. Doceul - Quan Cai trị Công Vụ bản xứ Nam Kỳ, vừa qua đã tặng cho Viện Bảo tàng 3 chú chó đẹp làm mẫu: hai đực, một cái. Những chú chó này kích thước trung bình, nhỏ hơn một chút so với Chó săn thường và lớn hơn một chút so với Chó Anh Fox-Terrier, loại chó mà chó Phú Quốc trông giống bởi dáng dong dỏng, đầu thon, lông gàn như trụi nhẵn; thế nhưng chó PQ lại khác hẳn chủ yếu bởi hai tai dựng đứng và không hề cụp xuống. Màu sắc của chúng thay đổi từ hung hung đến nâu đỏ, bộ lông của chó cái nhạt hơn nhiều so với bộ lông chó đực, những

sắc thái màu mà ta không tìm thấy ở nơi khác; và do vậy, con đực có vẻ mạnh mẽ hơn con cái, dù người ta đã quả quyết với tôi rằng chúng được sanh cùng một lứa. Ở một trong hai con đực, con mạnh mẽ nhất, bộ lông là một màu nâu đỏ, trở nhạt hơn về những phần dưới của cơ thể và hai bên cổ và chuyển sang màu đen đen ở mõm; giữa trán và hai mắt, ta thấy nhiều lần sậm hơi toả ra về phía bên trên, chúng gợi nhớ những đường sọc và nếp da mà ta nhìn thấy ở trán của vài chú chó nhà và ở vài con chó Bull-Terrier khác. Mặt khác, theo chiều dài của xương sống, giữa bươu vai và lưng, có một dải lông sậm màu trải dài, đám lông có vẻ hơi rậm bồm xồm và thậm chí chồm ngược. Dải lông có một cách tự nhiên, thấy rõ ràng hơn ở con chó đực có lông màu nâu nhạt và rõ nhất ở con cái lông màu hung hung vàng. Tôi không tìm thấy sự tương tự này ở bất kỳ loại chó nhà nào của chúng ta và tôi chỉ có thể cho rằng có một sự liên quan xa vời giữa dải lông sậm màu này với đường sọc màu tối; ngoài ra, dải lông kéo dài hơn nhiều và ít ngắt đoạn hơn, từ đầu đến đuôi theo giữa sống lưng ở các con chó có bộ lông đen lấm tấm trắng. Có thể đây là một tính chất dị biệt, một đặc tính mà chó Phú Quốc đã thừa hưởng từ tổ tiên của chúng, cũng giống như những đốm lông sáng ở bên trên mắt của giống chó Épagueul của chúng ta hoặc như ngón chân thứ năm non nớt " móng vuốt chó sói ", điều mà ta quan sát thấy không chỉ ở những chân trước mà ở những chân sau của nhiều chó nhà. Trong mọi trường hợp, ta có thể thừa nhận rằng ở một vài chú chó Canidé hoang dã, vùng giữa lưng màu sậm hơn nhiều so với phần còn lại của thân thể: điều này cũng thấy ở Sói Bòm Ngựa (hay Sói Lông Đỏ) ở những vùng thảo nguyên Nam Mỹ, lông dài hơn một chút như bồm ngựa trên gáy và giữa hai vai lông có màu hơi đen; còn thấy ở Sói Ấn với bộ lông đỏ nâu hoặc vàng hung với những lốm đốm đen trên xương sống; còn thấy ở Sói Nhật, lông từ vai nhuộm một màu đen bóng cho đến phần cuối thân và làm thành mảng đen trên sắc màu xám của phần còn lại của bộ lông. Ta nói cách khác rằng "đường vân vện của Lừa" hiện hữu một phần ở những con Équidé hoang dã lại được thấy ở vài con ngựa nhà có bộ lông nhạt.

Lỗi tai dựng đứng ở chó Phú Quốc trông tương tự như ở chó Canidé hoang dã; chúng hơi tròn tròn ở chóp và quay hướng về phía trước; cái mõm khá thanh, bốn chân mạnh mẽ với phần cẳng dưới duyên dáng, đuôi dài vừa phải, có lông nhiều và dài hơn một chút so với lông của thân, đôi lúc cụp nhẹ, đôi lúc hơi dựng ngược về phía trên lưng và uốn cong ở phía cuối đuôi. Chính đặc tính này làm tôi nghĩ rằng chó Phú Quốc là giống chó màu hung, hoặc rằng nếu tổ tiên của chúng dù chưa từng bị giam cầm bao giờ, ở chúng cũng có vài sự pha giống với chó nhà. Linné đánh giá sự uốn cong của đuôi về phía trái như là một dấu hiệu dễ phân biệt và đặc trưng của chó nhà. Điều này đã không hoàn toàn chính xác vì chỉ cần quan sát số đông chó nhà từ nhiều giống khác nhau để chứng minh điều đầu tiên rằng tất cả chúng không có đuôi uốn cong về phía trái, nhiều con trong số chúng có đuôi cong về phía phải, tương quan với trục của thân; điều tiếp theo, ở vài con đáng chú ý trong số chó berger có đuôi khá cụp với phần

cuối đuôi chỉ hơi uốn cong. Không thiếu sự thật rằng trường hợp vừa rồi là sự ngoại lệ trong số chó nhà, trong khi ở những con chó hoang, lông đuôi luôn luôn rậm rạp hoặc thưa, lưng lẳng mềm mại thường lệ phía sau thân và chỉ dựng đứng trong lúc chạy hoặc bị kích động, tuy nhiên nó không tự uốn cong bao giờ, giống như ở chó Spitz của chúng ta. Đặc tính này đã được nắm bắt lấy hoàn toàn bởi người Ai-cập cổ, mà đại diện trong những tác phẩm nghệ thuật của họ là vài chú chó thời bấy giờ, họ đã cho chúng một cái đuôi uốn cong thật mạnh, đồng thời với việc tròng quanh cổ chúng một vòng đai, dấu hiệu của chó nhà. Thỉnh thoảng ta đã thấy ở Châu Âu, những chú chó Dingo có đuôi mảnh khảnh, uốn cong nhẹ, nhưng theo đánh giá của các chuyên gia, giống chó này không phải là loại thuần chủng và chúng là kết quả của sự pha giống giữa chó hoang Úc và chó berger Scotland.

Do tôi nói về chó Dingo, không nên bỏ qua những điểm giống nhau thực sự đáng ngạc nhiên hiện diện giữa chó Dingo (có thể đại diện cho một chủng loại hoang dã) và những chú chó đảo Phú Quốc. Giống như loại này, chó Dingo có kích cỡ trung bình với bốn chân vững chãi nhưng khá mảnh khảnh, cái đầu hình nón, mõm thon, bộ lông nói chung màu sáng, hung hung hay nâu đỏ; tuy nhiên chúng có đuôi rậm rạp và bộ lông khá dày, như thể thích nghi cho những động vật sống ở khí hậu lạnh hơn là cho giống chó ở Nam bộ Việt Nam. Nếu ta tính toán đến sự khác nhau về điều kiện sống và một khả năng pha giống giữa tổ tiên của chó Phú Quốc với vài giống chó thuần dưỡng nào đó, ta không thấy có sự khó khăn nghiêm trọng nào khi mang trả về chó Phú Quốc và chó Úc một kiểu bản lai giống nhau và duy nhất. Tuy nhiên, để được xác lập chắc chắn về phương diện này, cần thiết nghiên cứu trong sự so sánh những đặc điểm của bộ xương và của hàm răng của hai giống chó này.

Nếu quan hệ bà con giữa chó Phú Quốc và Dingo được xác lập, câu hỏi vẫn còn mịt mờ về nguồn gốc của chó hoang Úc sẽ gần như được giải tỏa. Sự tồn tại trên một đảo lảng giềng ở tận phía Nam Đông Dương một kiểu dáng pha trộn gần với giống chó Nouvell-Hollande (ở Úc châu) đã đưa đến một tranh cãi nghiêm túc xét theo lý thuyết nguồn gốc Á Châu của Dingo, giống chó được tạo thành từ kiểu mẫu của chó thời Cổ-đại và chúng có vẻ như lạc loài giữa những động vật có vú, do bởi chúng mang hoàn toàn hoặc gần như tất cả đặc tính của thú có túi. Có thể nào có sự liên kết, chó Dingo với Sói Ấn với lý do: hoặc là con cháu trực tiếp của Sói Ấn, hoặc là một giống loài rất gần gũi, đã bị tách rời rất lâu từ chi gốc nguyên thủy. Trong giả thuyết vừa rồi, được thừa nhận bởi Tiến sĩ Trouessart, Dingo có lẽ đã di trú, theo sau là vài loài gặm nhấm Châu Á vào Úc châu vào cuối Niên Kỷ Thứ Ba, trong khi Nouvelle-Hollande vẫn còn là một phần dính liền với Nouvelle-Guinée và không nghi ngờ là với cả lục địa Châu Á; trong một giả thiết đối lập khác, Dingo trở thành chó nhà và có lẽ đã được mang theo từ thời kỳ xa xưa, có thể là thời kỳ tiền sử bởi những người xâm nhập Úc Châu; sau đó

chúng lại trở về tình trạng hoang dã trong xứ sở mới. Đến lượt thế hệ sau này đã sinh ra nhiều giống chó khác nhau, được nhìn thấy ở quần đảo Solomon, quần đảo Fidji và trên những đảo khác của Châu Đại dương; theo Morris Woodford, bất kể vài sự thay đổi về kích thước, chúng đã trung ra rất nhiều sự giống nhau với chó Úc. Jeitteles đã chỉ ra rằng Sói Ấn có khả năng gốc gác không chỉ của giống chó thời đại đồ đồng mà còn là của vài giống chó lang thang quanh làng mạc Ấn, chúng thường được biết dưới tên Chó Pariah. Tại sao ta không làm một xuất phát từ chính kiểu Chó Phú Quốc, loại chó dường như bảo tồn những dấu hiệu đặc trưng của Sói Ấn và đáng chú ý là đường sọc sống lưng? Giống chó này không tìm thấy ở đâu khác, giống khá nhiều với chó nhà của chúng ta, và thậm chí giống cả chó rừng; và nếu con cái xích lại gần với khách tham quan, thậm chí thỉnh thoảng để cho ve vuốt qua song sắt lồng, thì hai con đực lại giữ một thái độ ngờ vực và gần như dữ tợn. Tiếng sủa của chúng ngắn gọn hơn chó thường, đúng hơn là một kiểu sủa ăng ẳng ngắt quãng.

Để kết thúc bài này, có lẽ tôi không quên nhắc lại rằng cách đây nhiều năm, một tay tài tử người Anh W.K. Taunton đã nhận trực tiếp từ Vương triều Trung Hoa một chú chó mà Vero Shaw đã vẽ chân dung trong "Sách minh họa về Chó", và qua quan sát hình ảnh minh họa này, đã cho thấy nhiều sự giống nhau với chó Phú Quốc, dù rằng nó có lông nhẵn hơn, mượt hơn và cái mũi màu hồng. Chú chó này, lúc đầu rất gắt gỏng, chỉ được thuần hóa dần dần sau đó. Vậy thì dường như có khả năng giống chó này không bị giam hãm ở duy nhất một nơi ở Đông Dương, mà cũng được tìm thấy ở phía Nam Trung quốc.

Người dịch: Như Ý

Xin bạn đọc lượng thứ nếu như bản dịch này có thể chưa hoàn toàn sát nghĩa với nguyên bản tiếng Pháp của bài báo.

<https://www.facebook.com/phuquocridgebackdogs/>